

הקדמה

זה לשון הגמרא במסכת שבת (דף קי"ח):

"אמר רב יהודה אמר רב: אלמלי שמרו ישראל שבת ראשונה לא שלטה בהן אומה ולשון, שנאמר: 'ויהי ביום השביעי יצאו מן העם ללקט', וכתוב בתריה 'ויבא עמלק'".

מכאן – שבת זו בה הוזהרו ישראל לראשונה שלא ללקוט המן, היא השבת הראשונה. מאידך, גמרא אחרת מלמדתנו (שבת דף פ"ז): כי במרה נצטוו על השבת, אף שקדמה שבת דמרה לשבת בה נצטוו על אי-לקיטת המן.

מבאר הריטב"א (שבת דף קי"ח): כי אמנם נצטוו במרה, אך – "שבת ראשונה ששמרו, היתה שבת ראשונה של מן".

סתם דבריו ולא פירש מה בין שבתות אלו.

לביאור כוונתו –

גמרא זו שהוזכרה, המציינת כי במרה נצטוו על השבת, מוזכרת גם במסכת סנהדרין (דף נ"ו):

בסמיכות לפסוק המהווה מקור ללימוד זה:

"דכתיב 'כאשר צווח ה' אלוקיך' – כאשר צווח במרה".

והנה, רש"י עה"ת בביאורו לפסוק זה (שמות ט"ו, כ"ה) מאיר את דברי חז"ל בהביאם בזו הלשון –

"במרה נתן להם מקצת פרשיות של התורה שיתעסקו בהם, שבת...".

משמע, עניינה של השבת שבמרה אינו הציווי על שמירתה כי אם העיסוק בציווי זה. אף שלאחר מכן ניתנה לנו בהר סיני התורה כדי ללמדה, לעסוק בה ולשמרה, ובהם נהגה יומם ולילה, אך קדמה לכך חובת העיסוק המיוחדת בענייני שבת.

שמא, זו כוונת הראשונים דלעיל. השבת ה"ראשונה" היא הראשונה לקיום הלכותיה בפועל, וזו באה עם ירידת המן, ציווי עובר לעשייתן. אך היא נשענת על שלב הקודם לה ומבססה – השלב בו נצטוו לעסוק בענייני שבת והלכותיה.

ניתן לומר, הנה לנו שלושה מקורות שונים אך עוקבים לשמירת השבת: הראשונים – במרה ובירידת המן, השלישי – במעמד הר סיני בה מוזכרת השבת כאחד הדיברות שהם "אמות התורה ושורשיה" (הכוזרי מאמר ראשון, סי' פ"ז).

כאמור, הפגישה הראשונה עם השבת היא דרך הציווי על העיסוק בענייניה כהכנה הכרחית הקודמת לפגישה הממשית עם השבת. יסודה, בהיות השבת מעין עולם הבא, היות ויש בה צד עליון המאיר את החיים שלא דרך הזמנים הטבעיים הכפופים לסדר החיים השכלי. העיסוק בה מהווה מבוא לחשיפת ענייניה ומעלתה. לאחר הכנה זו, בא הציווי המפרט את דרך גילוי ענייניה בנו.

עולה לנו, כי שבת מפגישה אותנו עם ההתחלה (בריאת עולם, מעשה בראשית), עם התכלית (מעין עולם הבא), ומתוך כך – פועלת היא בהווה דרך הציווי על זכירתה ושמירתה (מתן תורה).

עניין מיוחד יש – כאמור – בעיסוק בהלכות שבת. אשרי שזכינו לטעום מעט מעיסוק זה, בזמן חורף שעבר עלינו לטובה, בחינת "טועמיה – חיים זכו".

מתוך תקווה, תפילה ואמונה, כי טעם זה – טעם לשבח הוא, הרי שמוגשים בזאת מעט עניינים שנתלבנו ובוררו בבית המדרש של ישיבתנו הקדושה.

"הרחמן הוא ינחילנו יום שכולו שבת ומנוחה".